

Dok.Id 703683

SÖKANDE

Boliden Mineral Aktiebolag, 556231-6850
936 81 Boliden

Ombud: Advokaten Magnus Fröberg
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Kungsgatan 44
111 35 Stockholm

SAKEN

Ansökan om ändringstillstånd för utökad brytning och anrikning av malm vid gruva i Garpenberg i Hedemora kommun

AnläggningsID i miljöboken: 776
Koordinatorer (SWEREF99): N 6686071, E 565969

DOMSLUT

Ändringstillstånd

Mark- och miljödomstolen ändrar med stöd av 9 kap. och 16 kap. 2 a § miljöbalken det tillstånd som Boliden Mineral Aktiebolag har att bryta malm i Garpenbergsgruvan och anrika malm i Garpenberg på så sätt att bolaget får bryta och anrika en sammanlagd mängd om 3 500 000 ton malm per år.

Villkor

1. Verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska störningar för omgivningen – ska utföras och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Boliden Mineral Aktiebolag har uppgett och åtagit sig i ansökningshandlingarna eller i övrigt i målet. Vidare ska de villkor som fastställts för verksamheten genom tidigare domar i mål nr M 461-11, M 3744-17 och M 467-18 vara fortsatt gällande.
2. Boliden Mineral AB ska skriftligen meddela tillsynsmyndigheten när ändringstillståndet tas i anspråk.

Dok.Id 703683

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

3. Vatten som släpps ut från Ryllshyttmagasinet till recipienten får som begränsningsvärde inte överskrida följande halt av uran som månads- och årsmedelvärde, där månadsmedelvärdet inte får överskridas fler än tre gånger per år.

Uran 0,6 µg/l

Det angivna begränsningsvärdet avser filtrerade prov (0,45 µm).

Provtagning av utsläppsvattnet ska ske varje månad genom veckosamlingsprov som vägs samman till ett månadsmedelvärde respektive årsmedelvärde.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och att miljöbedömningen därmed kan slutföras.

Igångsättningstid

Mark- och miljödomstolen bestämmer tiden för igångsättande av den genom denna dom tillståndsgivna miljöfarliga verksamheten till två (2) år från dagen för domen.

Verkställighetsförordnande

Ändringstillståndet får tas i anspråk utan hinder av att denna dom inte har vunnit laga kraft. Ändringstillståndet ska anses ha tagits i anspråk när tillsynsmyndigheten har fått ett skriftligt meddelande från tillståndshavaren härom.

BAKGRUND

Boliden Mineral Aktiebolag, i det följande Boliden eller bolaget, har bedrivit gruvdrift och anrikning av malm i Garpenberg, Hedemora kommun sedan 1957.

Samhället Garpenberg är beläget intill Gruvsjön som är en del av Garpenbergsåns vattensystem. Gruvsjön tillförs vatten ifrån norr och väster från Stora Gransjön, via Gransjöbäcken och Finnhytte-Dammsjön, respektive Ryllshytttemagasinet via Valbäcksdammen och Ryllshyttebäcken. I söder avvattnas Gruvsjön via Garpenbergsån som nedströms byter namn till Forsån innan den mynnar i Dalälven. Produktionsanläggningar med tillhörande kontor ligger på ett industriområde norr om sjön Finnhytte-Dammsjön, kallat Norra industriområdet. Centralt i Garpenberg ligger Södra industriområdet där produktionsanläggningarna låg tidigare. Produktionsanläggningarna på södra industriområdet är rivna och kvar finns bl.a. kontor, omklädningsrum, garage, förråd och verkstad. Deponering av anrikningssand sker i Ryllshytttemagasinet, cirka tre kilometer sydväst om Garpenbergs samhälle. Hela Garpenbergs gruvindustriområde är av Sveriges geologiska undersökning (SGU) utpekade som riksintresse för utvinning av värdefulla ämnen och mineral.

Boliden har genom deldom den 31 januari 2012, mål nr M 461-11, meddelats tillstånd av mark- och miljödomstolen att bryta malm i Garpenbergsgruvan och anrika malm i Garpenberg till en sammanlagd mängd av 3 000 000 ton malm per år, att deponera anrikningssand i Ryllshytttemagasinet, samt att återfylla gruvan. Slutlig dom med fastställande av ytterligare villkor för tillståndet meddelades den 15 april 2016. Den 7 december 2017 gjordes en villkorsändring för tillståndet, mål nr M 3744-17. Boliden har därefter den 20 december 2018, mål nr M 467-18, av mark- och miljödomstolen erhållit ett ändringstillstånd för höjning av sandmagasinet. Bolaget har vidare erhållit tillstånd för viss vattenverksamhet.

YRKANDEN M.M.

Boliden har yrkat att bolagets tillstånd ska ändras på så sätt att den tillståndsgivna mängden höjs från 3 000 000 ton till 3 500 000 ton malm per år. Boliden har vidare hemställt att mark- och miljödomstolen ska förordna att tiden för igångsättande av den miljöfarliga verksamheten ska vara två (2) år från det att tillståndsdomen har

vunnit laga kraft, samt att tillståndet, enligt 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken, ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Boliden har därvid föreslagit att det nya tillståndet ska anses ha tagits i anspråk när tillståndshavaren skriftligen har meddelat tillsynsmyndigheten att det nya tillståndet tas i anspråk.

FÖRSLAG TILL VILLKOR

Boliden har föreslagit att de villkor som fastställts i befintliga tillstånd ska fortsätta att gälla även för den ändrade verksamheten, se bilaga 1 till domen.

Boliden har därutöver föreslagit följande villkor för verksamheten.

- Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten, inbegripet åtgärder för att minska störningar för omgivningen, utföras och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Boliden uppgett eller åtagit sig i ansökningshandlingarna eller i övrigt i målet.

Enligt Boliden kommer den nu ansökta verksamheten att kunna bedrivs inom ramen för de villkor som bestämdes när verksamheten i Garpenberg tillståndsprövades i dess helhet år 2011-2016 och vid tillståndprocessen år 2018. Eftersom verksamheten och dess omgivning inte har förändrats sedan tidigare prövningar är det enligt bolaget inte motiverat med några nya villkor. Inte heller har det tillkommit någon sådan teknisk eller miljömässig utveckling i branschen som motiverar nya villkor. Därtill är den nu aktuella utökningen av verksamheten enligt bolaget av mycket begränsad betydelse ur miljösynpunkt.

ANSÖKAN

Lokalisering och grund för ansökan

Verksamheten bedrivs i och i anslutning till Garpenberg i Hedemora kommun. Inga nya områden kommer att tas i anspråk genom den planerade produktionsökningen.

Boliden bedömer att det i befintlig anläggning, med enbart mindre modifieringar, går att öka produktionen ytterligare.

Planbestämmelser

För Garpenbergsområdet gäller översiktsplan för Hedemora kommun antagen av kommunfullmäktige den 5 april 2016, vilken vann laga kraft den 29 april 2016, samt fördjupad översiktsplan för Garpenberg antagen av kommunfullmäktige den 28 maj 1997, vilken vann laga kraft den 25 juni 1997. Den ansökta verksamheten är förenlig med den fördjupade översiktsplanen.

Vad gäller det Norra industriområdet omfattas detta av detaljplan antagen av kommunfullmäktige den 13 december 2011, vilken vann laga kraft den 9 januari 2012. I övrigt saknas detaljplan. Den ansökta verksamheten är förenlig med gällande detaljplan.

Markanvändningen kommer inte att ändras i och med den ansökta utökningen av verksamheten.

Verksamhetsutövare

Boliden som är verksamhetsutövare för den ansökta verksamheten ingår i Boliden-koncernen som är ett av Europas ledande gruv- och smältverksföretag med verksamhet i Sverige, Finland, Norge och Irland. Inom koncernen finns totalt ca 5 500 anställda, och koncernen är den tredje största producenten av koppar och zink i Europa.

Boliden har drygt 450 personer anställda i Garpenberg och sysselsätter ytterligare ca 150 entreprenörer i verksamheten. Boliden är Hedemora kommuns största privata arbetsgivare. Bolaget har ett integrerat verksamhetssystem som är certifierat enligt ISO 14001, ISO 50001 och ISO 45001

Miljökonsekvensbeskrivning, riskbedömning och samråd

Ansökan har föregåtts av ett samrådsförfarande enligt 6 kap. miljöbalken. Samråd har ägt rum med närboende, berörda föreningar och organisationer, allmänhet samt berörda myndigheter. Samrådsunderlaget har även funnits tillgängligt på Bolidens hemsida. De synpunkter som framkommit under samrådet har beaktats i miljökonsekvensbeskrivningen.

I förhållande till den befintliga verksamheten medför planerad utökning mycket begränsade förändringar och begränsade miljökonsekvenser. Dessa kan sammanfattningsvis beskrivas enligt följande.

Utsläppen till luft kommer att öka något genom en ökad förbränning av bränslen för energi och transporter samt från sprängning.

Sökt utökning av produktionen kommer att innebära en viss ökning av användning av energi och kemikalier. För bolaget finns det generellt anledning att minimera användningen av kemikalier då de medför en belastning för miljön och innebär en driftskostnad. I verksamheten sker tillsatser kontrollerat för optimal tillsats ur processynpunkt och för att minimera användningen av kemikalier. Processen har utformats efter många års erfarenhet och utveckling. Instrumenteringen med mätpunkter är mycket omfattande. Kemikalieanvändningen anpassas kontinuerligt till de malmer som processas i anrikningsverket. Utbyte av kemikalier sker i samband med införande av ny teknik, för processeffektivisering eller av miljöskäl. Vid sprängning övergår användning allt mer till emulsionssprängmedel. Lösligheten i vatten är mindre för emulsionen än för patronerat sprängämne. Arbete med att ersätta produkter som innehåller farliga ämnen till mindre farliga alternativ pågår kontinuerligt genom Bolidens centrala och lokala kemikaliegrupper. Energikartläggning av verksamheten genomförs vart femte år och gjordes senast år 2015. Arbete pågår med en uppdatering av denna vilken även kommer att mynna ut i en åtgärdsplan. Den sammantagna bedömningen är att produktionsökningen inte kommer att innebära några negativa konsekvenser vad gäller användningen av energi och kemikalier.

Mängden branschspecifikt avfall kommer att öka proportionellt med den ökade produktionen. Genom de skyddsåtgärder som beskrivs i avfallshanteringsplanen bedöms konsekvenserna för omgivningen vara små avseende de mängder som den utökade produktionen innebär. Övrigt avfall bedöms inte öka nämnvärt. Eventuellt ökade mängder kompenseras av ett utvecklat system för omhändertagande och återvinning. Konsekvenserna bedöms därmed som små.

Mängden sulfat och kväve i utgående vatten under året kan i jämförelse med nollalternativet komma att öka något. Ansökt verksamhet bedöms inte leda till någon negativ miljöpåverkan av betydelse för ytvattnet.

Bulleremissionen från verksamhetsområdet bedöms inte öka. Buller från verksamheten följs årligen upp i fyra mätpunkter via verksamhetens kontrollprogram. Vid mätningar genomförda 2017–2020 finns inga överskridanden.

Den ökade produktionen innebär ytterligare cirka tio transporter med inkommande gods och ca 20 transporter med utgående gods per vecka jämfört med vid nuvarande produktion. Detta innebär att lastbilstrafiken vid ansökt produktion ökar med i genomsnitt tre–fyra transporter per dag på väg 740 mot Horndal och en–två transporter per dag på väg 735 mot både Garpenberg/Hedemora och Fors, jämfört med nollalternativet. Från slutet av 2018 har vikten på lastbilar med metallkoncentrat ökat från 60 ton till 74 ton. Detta innebär att de kan transportera 52 ton, istället för 41 ton, motsvarande en ökning med ca 25 %, vilket i sin tur innebär att antalet transporter totalt sett har kunnat minska. Från början av 2021 kommer även en bulkbil som transporterar bindemedel från Gävle till Garpenberg att kunna transportera 52 ton, istället för 41 ton. Genom att planera transporter, använda bilar med större last så långt det är möjligt, samverka med transportörer när det gäller val av transportväg och hålla gällande hastighetsbestämmelser verkar Boliden för att störningar från transporter, till närboende och boende längs transportvägarna, blir så små som möjligt. Inkomna klagomål/synpunkter följs upp och möjliga åtgärder utreds i samverkan med åkeriet. Bolaget har också kontinuerlig dialog med Trafikverket där bullersituationen på omkringliggande vägar lyfts upp för att utreda möjligheter till åtgärder av bullerutsatta fastigheter. Den ökning av transporter till och från verksamheten som uppskattas kommer inte att innebära någon märkbart ökad bullerstörning för boende längs berörda tillfartsvägar.

Omgivande vägar trafikeras även av andra transporter, både tunga- och persontransporter, som inte härrör från Bolidens verksamhet. Kumulativa effekter i form av buller och luft kan uppstå genom denna trafik.

Vibrationerna bedöms öka obetydligt genom den ökade produktionen och man kommer även fortsatt att ligga under gällande referensvärden.

Inga förändringar planeras som bedöms medföra någon påverkan på mark eller grundvatten.

Boliden meddelades tillstånd att bortleda inläckande gruvvatten från Garpenbergsgruvan genom domen den 31 januari 2012. I den utredning som låg till grund för tillståndsprövningen genomfördes en grundlig utredning av hydrogeologin, varvid bl.a. redovisades konsekvenserna av den maximala avsänkning som kunde bli aktuell vid brytning av de aktuella fyndigheterna. Den avsänkning som är nödvändig för brytning sker dels genom bortpumpning via schakt (vatten som ovan jord renas från kväve), dels genom bortledning av länshållningsvatten till Finnhytte-Dammsjön (vatten som sårhålls från verksamheten under jord). Bortledning sker redan från dessa punkter och kontinuerlig pumpning pågår. Den nu aktuella ansökan avser inte någon ändring av tidigare angivet brytningsområde. I den hydrogeologiska utredningen gjordes en bedömning av hur mycket vatten som skulle behöva pumpas för att avsänka vattennivån i det specifika området samt hur mycket vatten som totalt sett skulle behöva länshållas/pumpas från gruvan över tid. Det resulterade i en bedömning att en total mängd om ca 110 l/s eller ca 3,4 miljoner m³/år skulle ledas bort. Bortledningen av grundvatten ligger väl inom vad som beräknades. Den ökade produktionen kommer inte att medföra behov av någon ytterligare grundvattenbortledning.

Mängden avbördat vatten till recipienten Gruvsjön förväntas inte öka som ett resultat av ansökt produktionsökning och gällande villkor för utsläpp till vatten bedöms fortsatt att kunna innehållas. Metallhalterna i utgående vatten bedöms förbli desamma varför inga förändringar av metallhalter i recipienten kan förväntas. Ansökt förändring förväntas däremot innebära en ökad masstransport av sulfat och kväve till recipient, vilket bedöms resultera i något högre halter av dessa ämnen i recipienten jämfört med idag. Halterna bedöms dock inte öka så mycket att någon väsentlig och tillkommande påverkan på vattenmiljön kommer att uppstå. För ett

antal ämnen överskrids redan idag, med tillståndsgiven verksamhet, Havs- och vattenmyndighetens (HaV) bedömningsgrunder och gränsvärden. För flera av ämnena beror överskridandena i stor utsträckning på historiskt gruvavfall som genom diffust läckage påverkar vattensystemen. Eftersom den nu sökta produktionsökningen endast beräknas leda till en begränsad ökning av sulfat- och nitratkvävehalter, bedöms inte ytterligare negativa konsekvenser av betydelse uppstå till följd av den planerade förändringen i verksamheten.

Sammanfattningsvis kommer den planerade ökningen av produktionen vid anläggningen i Garpenberg, jämfört med nollalternativet, totalt att medföra en viss påverkan. Med de skyddsåtgärder som bolaget redan vidtagit för verksamheten blir den totala bedömningen att de miljökonsekvenser som en utökad produktion ger upphov till är obetydliga till små.

Bolidens verksamhet i Garpenberg omfattas av den högre kravnivån i förordningen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 2015:236). Den utökade produktionen bedöms inte medföra några förändringar avseende riskbilden.

Teknisk beskrivning

En teknisk beskrivning har bifogats ansökan om ändringstillstånd.

Sammanfattningsvis kommer verksamheten att bedrivas på samma sätt som tidigare, men i vissa delar blir det en ökning av processdelar (transporter, förbrukade insatsvaror m.m.) som motsvarar produktionsökningen.

Allmänna hänsynsregler m.m.

Den befintliga verksamheten framgår av tidigare domar.

Hur verksamheten uppfyller de allmänna hänsynsreglerna redovisades i ansökan inför tidigare tillståndsprövning. Den bedömningen påverkas inte av nu aktuell utökad verksamhet.

Den utökade verksamheten kommer inte att medföra någon ökning av påverkan av betydelse för människors hälsa eller miljön. De nuvarande tillståndsvillkoren kommer att kunna fortsätta att innehållas.

Ändringen medför inte heller någon ökad risk att verksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten eller luft äventyras eller riskerar att överskridas.

Planerad efterbehandling och beräknad efterbehandlingskostnad

Avfallshanteringsplanen påverkas inte nämnvärt av den nu aktuella ändringen, men har uppdaterats med anledning av sökt ändring.

Ekonomisk säkerhet

För verksamheten finns krav på ekonomisk säkerhet på 490 000 000 kr. Boliden har ställt en säkerhet i form av bankgaranti som har godkänts av mark- och miljödomstolen.

Kostnaderna för efterbehandling påverkas inte av den ansökta verksamheten. Till ansökan bifogad efterbehandlingsplan visar att kostnaderna för efterbehandling ryms inom tidigare beslutat belopp. Det saknas därför skäl att öka storleken på den ekonomiska säkerheten.

Kontroll av verksamheten

I gällande kontrollprogram beskrivs hur uppföljning av verksamheten görs vad gäller omgivningspåverkan. Uppföljningen omfattar bland annat provtagning av vatten, grundvatten och mätning av buller. Utöver den ordinarie anläggningskontrollen tillkommer provtagningar och mätningar som utförs för speciella projekt, till exempel kontroll av efterbehandling. Likaså tillkommer, utöver vad som redovisas i detta program, recipientkontroll och rutiner för drift och tillsyn i enlighet med egenkontrollen. Den ordinarie anläggningskontrollen omfattar bland annat vattenprovtagning i 14 provpunkter i anslutning till verksamheten som analyseras på sitt innehåll av bland annat metaller och kväve samt bullermätning i fyra mätpunkter, tre i Garpenbergs samhälle och en i Jälken. Kontrollprogrammet

anpassas kontinuerligt till förändringar i verksamheten. Planerad produktionsökning föranleder inga förslag på förändringar.

Tillsynsmyndighetens eventuella krav på bolagets egenkontroll kan hanteras inom ramen för 26 kap. miljöbalken och löpande tillsyn.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inte haft något att erinra mot att bolaget beviljas det sökta ändringstillståndet.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun, HaV och **Naturvårdsverket** har uppgett att de avstår från att yttra sig i målet.

SGU har yttrat sig och i stort instämt med bolaget att den planerade utökningen av verksamheten medför mycket begränsade förändringar av omgivningspåverkan. SGU har initialt lämnat vissa synpunkter och ställt vissa frågor till bolaget relaterade till grundvatten, avfallshantering och efterbehandling. Sedan bolaget inkommit med bemötande i dessa delar har SGU framfört att den inte har något att invända mot den planerade utökningen.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har yttrat sig och begärt vissa kompletteringar samt att några ytterligare villkor ska föreskrivas. Sedan bolaget gett in begärda kompletteringar kvarstår i huvudsak följande synpunkter från länsstyrelsen.

I den senaste klassificeringen för ekologisk och kemisk status i Gruvsjön och Garpenbergsån överskrids bedömningsgrunden för koppar, zink, uran, kadmium och bly antingen i vatten eller i sediment. Vattenförekomsterna har därför klassificerats med måttlig ekologisk status respektive uppnår ej god kemisk status. Metallpåverkan är också påtaglig längre nedströms ovan nämnda recipienter. Även historiskt förorenade områden i avrinningsområdet påverkar den diffusa spridningen av metaller till närrecipienterna och vidare nedströms. De förorenade sedimenten i närrecipienterna motiverar en begränsning av de totala metallutsläppen från den pågående verksamheten, eftersom en hel del av metalltransporten fastläggs i

sedimenten. Under kvartal 4 år 2020 ökade bolagets utsläpp av metaller per anrikad mängd malm samtidigt som haltvillkoren kunde innehållas. Detta visar på att det finns skäl att kombinera haltvillkoren med en begränsning av utsläpp av total mängd metaller. Mängdvillkor bör därför föreskrivas som begränsar de totala utsläppen av metaller (koppar, zink, kadmium, bly, krom och arsenik).

I nuvarande tillstånd saknas utsläppsvillkor för uran. Det är tydligt att även uran utgör en belastning på närrecipienterna och påverkar den ekologiska statusen negativt. Bolaget behöver därför ha ett utsläppsvillkor (haltvillkor) för uran i vatten som släpps ut från Ryllshytttemagasinet till recipient. För att kunna bedöma den ekologiska statusen i närrecipienterna med avseende på uran behöver dessutom den naturliga bakgrundshalten utredas, eftersom denna behöver beaktas i bedömningen. Också den naturliga bakgrundshalten av arsenik behöver utredas för tillförlitlig bedömning av den ekologiska statusen. För att verksamheten ska kunna utvärdera betydelsen av de egna utsläppen i förhållande till de miljö kvalitetsnormer som gäller måste man veta om de aktuella ämnenas årliga medelhalter i nedströms liggande recipienter ligger inom eller över spannet för naturliga bakgrundshalter som är typisk för vatten som inte påverkas av denna verksamhet. Det är därför rimligt att bolaget åläggs att ta fram sådan utredning.

Det är ifråga om grundvattenbortledningen av vikt att bolagets egenkontroll är ändamålsenlig och fungerar som den ska, t.ex. att bolaget kontrollerar mängden bortlett grundvatten så att oförutsedda större förändringar av detta kan upptäckas. Det är även viktigt att upprättade kontrollprogram följs för att kunna upptäcka en eventuell ökad avsänkning av grundvattnet. Tillståndet ska villkoras på så sätt att kontroll och mätning av den utpekade grundvattenförekomsten SE668822-152089 (VISS) ska ingå i bolagets kontrollprogram.

I bolagets avfallshanteringsplan uppskattar bolaget andelen anrikningssand som kommer att användas för återfyll i gruvan till 33 % vid sökt produktion. Bolaget anger att vid dagens produktion återfylls upp till 35 % av anrikningssanden och för år 2019 var utfallet 38 %. Länsstyrelsen har uppfattat att bolagets ambition är att förebygga uppkomst av avfall, vilket också är ett krav enligt förordningen

(2013:319) om utvinningsavfall. Enligt förordningen ska vidare avfallet i första hand återfyllas i gruvan. Eftersom stora mängder avfall uppkommer vid verksamheten har några procents skillnad en reell betydelse i faktiskt uppkomna mängder. Bolagets tillstånd ska därför villkoras på så sätt att minst en viss andel av anrikningssanden ska återfyllas i gruvan. Enligt Boliden finns det variationer över tid. Länsstyrelsen godtar därför ett villkor med årsmedelvärde över en femårsperiod eller annan lämplig tidsperiod.

Bolaget har beskrivit att en ny energikartläggning inklusive åtgärdsplan är under framtagande. Det framgår också av utredningen att kartläggning genomförs vart femte år. Det är positivt att bolaget regelbundet genomför energikartläggning och tar fram en åtgärdsplan. Arbetet med kartläggning av energianvändningen och vilka åtgärder som bolaget ska vidta för att minska energianvändningen bör dock formaliseras i ett hushållningsvillkor. Villkoret kan utformas i enlighet med bolagets förslag med följande tillägg.

- Vilka åtgärder som har genomförts och en bedömning av vilka åtgärder som är skäligen att genomföra under kommande fyraårsperiod. I utredningen ska motiveras varför övriga åtgärder inte bedöms som skäligen.
- Vilka åtgärder som är skäligen att genomföra för att helt eller delvis ersätta fossila bränslen såsom gasol och diesel med fossilfria alternativ.

Enligt Bolidens miljökonsekvensbeskrivning används diesel vid förflyttning av gruvmaskiner och övriga fordon samt gasol för uppvärmning av gruvluft.

Länsstyrelsen anser att transporter (förflyttning av gruvmaskiner och övriga fordon) inom verksamhetens anläggningar samt uppvärmning av gruvluft utgör en del av verksamheten, varför länsstyrelsens yrkande är rimligt. Gällande transporterna till och från verksamhetens anläggningar kan de till stor del anses utgöra ett följd-företag, i synnerhet de transporter som bolaget upphandlar av underentreprenörer. Åtminstone en del av transporterna till och från verksamheten kan därför omfattas av energivillkoret. Med hänvisning till detta, Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 18 mars 2021 i mål nr M 9771-19 och rättsfallen NJA 2004 s. 421 och MÖD 2005:52 får länsstyrelsens yrkande anses vara i enlighet med praxis.

Trafikverket har yttrat sig och bl.a. begärt vissa kompletteringar. Verket har sammanfattningsvis anfört följande.

Trafikverket vill verka för en god boendemiljö. Trafikverkets arbete med buller utgår från de transportpolitiska målen som är baserade på det nationella miljömålet God bebyggd miljö. Målet God bebyggd miljö ställer krav på att platser där människor vistas ska ha en god ljudmiljö. En utökning av tunga transporter vid utökad verksamhet medför ökat trafikbuller och ökad störning för berörda bostäder som påverkas av transporterna.

Det är svårt att utifrån Bolidens miljökonsekvensbeskrivning, och vad Boliden i övrigt har anfört, tolka exakt hur en ökning av transporterna till och från verksamhetsstället påverkas av den utökade verksamheten. Såvitt framgår kan transporterna vid ansökt produktion, vid en uppskattad maximal ökning av in- och utgående transporter, öka med ca 19 procent, vilket är en väsentlig ökning som kommer att medföra störningar för berörda bostäder. Bullerstörningen kommer vid utökad verksamhet att öka för de bostadshus som passeras, där de boende redan är mycket störda av buller från tung trafik. Flera bostadshus längs vägarna har redan idag ca 60 dBA ekvivalent ljudnivå och upp emot 90 dBA maximal ljudnivå vid husfasad.

Oavsett om utökad störning påverkar ny eller äldre bebyggelse eller bebyggelse intill nybyggd eller väsentligt ombyggd infrastruktur är en väsentligt ökad förändring av bullerstörningen lika skadlig. Vid en ökning av trafikbuller som riskerar orsaka påtaglig ökad skada hos människors hälsa ska åtgärder utgå från de av riksdag och regering beslutade riktvärden. Enligt studier hos Karolinska institutet ger bullerexponering både en omedelbar påverkan och långtidseffekter på hälsan.

Den trafik som ökar genom Bolidens utökade produktion är tung trafik, lastbilar med totalvikt upp till 74 ton. Det finns ett stort antal bostadshus på de vägsträckor som berörs av antalet utökade transporter, vilket innebär återkommande störningar. Tung fordon stör betydligt mer än lätta fordon. Tung trafik genererar lågfrekvent ljud som tar sig runt hinder och genom fönster, väggar och tak och är besvärligt att bygga bort. Även för en mindre trafikerad sträcka kan en ökning av passerande tung

trafik medföra betydligt högre ljudnivåer för närliggande bostadshus. Det är viktigt att beslutade riktvärden inte överskrids vid ökade transporter pga. den utökade verksamheten. Särskilt viktigt är det att riktvärden inomhus i berörda bostäder innehålls.

Den trafikbullerberäkning som tagits fram på uppdrag av Boliden visar inte hur ökad tung trafik vid en utökad verksamhet kommer att påverka alla berörda bostäder som påverkas av ökningen. Trafikbullerberäkningen tar enbart med en utredning för väg 740 mellan väg 735 och väg 68. Det saknas trafikbullerberäkningar för övriga vägar enligt Bolidens miljökonsekvensbeskrivning där tunga transporter kommer att öka förbi bostäder vid utökad verksamhet. Boliden behöver för väg 740, 735 och 68 redovisa följande, både såvitt gäller verksamheten i dagsläget och efter utökad verksamhet:

- Exakt antal transportrörelser per dag,
- antal transporter i vägarnas båda köriktningar,
- hur många av de tunga fordonen som trafikerar respektive väg,
- när under dagen de tunga fordonen passerar bostadshus nära vägarna, och
- i vilken hastighet som fordonen framförs.

Vid en väsentlig ökning av trafikbuller, som i detta fall, behöver bullerdämpande åtgärder genomföras för berörda bostäder. Det är den som orsakar en skadlig störning eller en väsentlig ökning av en skadlig störning som ska åtgärda störningen eller se till att den minskar till oskadliga nivåer, dvs. i detta fall verksamhetsutövaren. Den budget som Trafikverket har för att åtgärda bullerstörningar utgörs av skattemedel. Staten ska inte betala åtgärder för att minska störningar som orsakas av andra.

Exempel på möjliga bullerskyddande åtgärder är fönsteråtgärder hos berörda bostadshus, bullerdämpande åtgärder för uteplats vid berörda bostadshus om sådan finns mot bullerkällan, att välja vilka tider transporterna går, dvs. inte nattetid, att påverka hastigheten för tunga fordon förbi bostäder, dvs. lägre hastighet än skyltad, samt att påverka vilka fordon som används så att det väljs mindre störande fordon.

Andra förslag på lösningar för att minska antalet tunga transporter som passerar nära bostadshus kan vara att:

- Boliden kör alla tunga transporter på vägar där bostadshus finns minst 30 meter från vägarna, eller att
- alla tunga transporter körs till närmaste järnvägsstation på vägar med minst 30 meter till bostadshus. Lasterna på lastbilarna flyttas över på tåg som transporterar lasten hela vägen till Gävle hamn.

Knut Nygaard, Kenta Bostedt och Kerstin Bostedt, som bor längs bolagets transportvägar, har motsatt sig en utvidgning av verksamheten och ett ökat antal transporter förbi deras hus. De har därvid framfört synpunkter på de olägenheter som transporterna medför för de boende i området, huvudsakligen i form av ökat buller, ökade vibrationer, ökad damning, ökade utsläpp till luften och störd nattsömn. De har även framfört synpunkter på trafiksäkerheten och de risker som transporterna medför på de relativt smala vägarna för lekande barn, motionärer, gångtrafikanter och cyklister. En barnkonsekvensanalys har efterfrågats.

SÖKANDENS BEMÖTANDE

Boliden har till bemötande av de utestående frågorna i målet framfört i huvudsak följande.

Den nu aktuella prövningen gäller ansökan om ändringstillstånd för en ökning av den mängd som får brytas och anrikas, från 3 000 000 ton till 3 500 000 ton. Utökningen kan helt och hållet ske inom ramen för meddelade villkor och är av mycket begränsad betydelse ur miljösynpunkt. Det är därtill fråga om en prövning enligt 16 kap. 2 a § miljöbalken. Syftet med införandet av bestämmelsen om ändringstillstånd var att underlätta för verksamhetsutövare att genomföra angelägna utökningar av verksamheten utan att hela verksamheten skulle behöva prövas.

Flera av länsstyrelsens krav syftar till att skärpa befintliga villkor eller ställa ytterligare villkor för utsläpp till vatten. Den ansökta utökningen har inte något samband med hur reningen av vatten sker och Boliden har visat att gällande villkor

kommer att kunna uppfyllas. Villkoren för utsläpp av vatten från magasinet har också nyligen prövats och fastställts i en dom från mark- och miljödomstolen.

Vid en prövning av en ändringsansökan finns möjligheter enligt 24 kap. 8 § miljöbalken att ändra villkor som har ett direkt samband med ändringen, men om syftet är att ompröva tidigare villkor måste det ske inom ramen för en omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. Mot denna bakgrund motsätter sig Boliden länsstyrelsens förslag om ändring av villkoren för utsläpp till vatten, om reglering av maximal mängd grundvatten som får bortledas, och om minsta andel anrikningssand som ska återfyllas i gruvan.

Länsstyrelsen har begärt att tillståndet ska kompletteras med mängdvillkor för utsläppen av metaller (koppar, zink, kadmium, bly, krom och arsenik) och uran från Ryllshyttmagasinet. Det finns inte något direkt samband mellan mängden avbördat vatten och en utökad produktionsnivå. Frågan om fastställande av slutliga villkor för utsläpp till vatten prövades genom dom den 15 april 2016 i mål nr M 461-11 och den 7 december 2017 i mål nr M 3744-17. Länsstyrelsen yrkade därvid inledningsvis att det skulle fastställas mängdvillkor, men frånföll senare det yrkandet. Behovet av mängdvillkor måste anses vara avgjort genom detta. Boliden har visat att halterna fortsatt kan hållas på de nivåer som föreligger idag. Det finns inte skäl att inom ramen för ett ändringstillstånd göra en annan bedömning än den som gjordes vid den tidigare prövningen. Behov av sådana mängdvillkor saknas också eftersom det även har föreskrivits en årsmedelhalt som inte får överskridas. Ett sådant villkor medför i praktiken en mängdbegränsning av hur mycket metaller som kan släppas ut per år. Det medger också en anpassning till faktorer som Boliden inte styr över, såsom mängden nederbörd och avdunstning enskilda år.

Länsstyrelsen har vidare begärt att Boliden ska föreslå haltvillkor för uran, samt utreda den naturliga bakgrundshalten av uran och arsenik. Boliden har redovisat de totala halterna av uran i utskovet. Av utredningen framgår att lösta totalhalter av uran i utgående vatten är på en låg och stabil nivå. Utgående totala halter har under perioden 2017–2020 legat mellan 0,31-0,45 µg/l. Nuvarande halt ligger nära den miljökvalitetsnorm som idag gäller i Gruvsjön, 0,17 µg/l, och som inte har beaktat

bakgrundshalten. En miljökvalitetsnorm är inte ett utsläppsvärde. Det kommer mycket snabbt i recipienten, direkt intill utsläppspunkten, att ske en utblandning av vatten. Den toxiska andelen uran i utsläpp till vatten kan vidare förväntas vara betydligt lägre än den lösta totalhalten och kommer därmed inte att ligga på en nivå som är nära att vara toxisk, redan utan den utblandning av vatten som sker vid utsläppspunkten. Vid den prövning där de slutliga villkoren fastställdes, domen den 15 april 2016, föreskrevs inte haltvillkor för uran och länsstyrelsen framförde inte heller då att det fanns behov av ett sådant villkor. Det är nu fråga om ett ändrings-tillstånd som i praktiken saknar betydelse för vilka utsläppshalter av uran som kommer att föreligga i utskovsvattnet. Det finns därför inte skäl att nu reglera denna fråga, särskilt inte med utgångspunkt från en miljökvalitetsnorm som inte har tagit hänsyn till den naturliga bakgrundshalten och utifrån det faktum att det saknas effektiva reningsåtgärder för att ytterligare minska den naturliga halten av uran som finns i utgående vatten.

Boliden motsätter sig länsstyrelsens begäran att bolaget ska utreda den naturliga bakgrundshalten för både uran och arsenik. Att fastställa miljökvalitetsnormer för vatten är en uppgift för vattenmyndigheterna enligt 4 kap. 1 § vattenförvaltnings-förordningen (2004:660) i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten. För arsenik och uran ska hänsyn tas till naturlig bakgrund om den hindrar efterlevnaden av de generella värden som anges i föreskriften. Att kräva in underlag för att utvärdera vilka miljökvalitetsnormer som vattenmyndigheten ska sätta kan inte vara en uppgift som faller inom ramen för en prövning om ändringstillstånd.

Länsstyrelsen har begärt att åtgärder för att minska energianvändningen och arbetet med kartläggning av energianvändningen ska formaliseras i ett hushållningsvillkor. Boliden arbetar med energiledningssystem för att effektivisera energianvändningen. Energiledningssystemet är numera certifierats enligt ISO 50001. Vid tidigare prövning föreskrevs inte något energihushållningsvillkor. Boliden överlämnar mot den bakgrunden till mark- och miljödomstolen att bestämma om det finns skäl att nu föreskriva ett energihushållningsvillkor. För det fall ett sådant villkor ska föreskrivas bör det utformas i enlighet med gällande praxis på följande sätt.

- Bolaget ska senast ett år efter att detta tillstånd har vunnit laga kraft ge in en energihushållningsplan till tillsynsmyndigheten. Av planen ska framgå vilka åtgärder som – oavsett avskrivningstid – är tekniskt möjliga att genomföra, samt kostnaderna och energibesparingen för dessa. I redovisningen ska ingå kostnadskalkyler omfattande åtminstone total investeringskostnad och återbetalningstid. Åtgärdsplanen ska därefter revideras fortlöpande och vart fjärde år, eller med annat intervall som tillsynsmyndigheten bestämmer, sändas till tillsynsmyndigheten.

Om det finns skäl att föreskriva om ett energihushållningsvillkor kan även länsstyrelsens tillägg i första punkten accepteras. Vidare bör ett sådant villkor förenas med en delegation som anger:

”Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § 3 st. miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa närmare villkor om rimliga energihushållningsåtgärder framtagna inom ramen för energihushållningsplanen.” När det gäller länsstyrelsens tillägg i andra punkten överensstämmer det inte med praxis och bestrids därför. En tillståndsprovning ska inte vara ett indirekt sätt att reglera transportsektorn.

Länsstyrelsen har yrkat på ett villkor som anger minsta andel anrikningssand som ska återfyllas i gruvan. Boliden motsätter sig yrkandet. Paste tillverkas i Garpenberg genom att klassera anrikningssanden i en grov och en fin produkt (den grova andelen används i paste). Genom att avvattna anrikningssanden och blanda den med cement eller liknande bindemedel erhålls en plastisk massa (paste). Idag finns två pumplinjer för att få ner pastan till gruvan för att fylla ut utbrutna berggrum. Med tiden härdar materialet och erhåller en hög hållfasthet vilket ger stabilitet till det utbrutna berggrummet. Att återfylla med paste är en förutsättning för att fortsatt kunna bryta ut intilliggande berggrum och ett effektivt sätt att återvinna anrikningssand istället för att deponera den. Paste-anläggningens två linjer är byggda för att vara i drift samtidigt men nyttjandegraden på anläggningen avgörs utifrån behovet, som bestäms av tillgänglighet till fyllplatser och utbyggnadstakten på infrastrukturen under jord för att nå tillgängliga rum. I samband med byte av brytningsrum sker det ett avbrott i återfyllnaden. En del av återfyllnaden av utbrutna rum sker direkt med det gråberg som har brutits ut. Ett villkor om en viss minsta mängd

återfyll av anrikningssand skulle potentiellt kunna riskera att skapa en obalans mellan återfyll med anrikningssand respektive gråberg, vilket skulle kunna leda till att mer gråberg än planerat behöver transporteras upp och lagras ovan jord endast för att klara ett återfyllnadsvillkor. Den mängd sand som inte går till återfyll leds till sandmagasinet. Boliden vill använda så mycket av anrikningssanden som överhuvudtaget är möjligt för återfyll i syfte att förlänga sandmagasinets livstid. Sammanfattningsvis så går det således inte att vid alla tillfällen på förhand styra mängden anrikningssand som ska återföras under jord, eftersom det beror på i vilket stadie som brytningen sker, dvs. vilket behov av samt vilka möjligheter till återfyll som finns. Samtidigt har Boliden ett tydligt intresse av att hellre använda anrikningssand för återfyll än att deponera den, varför det saknas behov att reglera frågan. Frågan har inte heller något direkt samband med ändringen.

Länsstyrelsen har yrkat på att kontroll och mätning av grundvattenförekomsten SE668822-152089 (VISS) ska ingå i bolagets kontrollprogram. Boliden kan åta sig att följa upp eventuell påverkan på grundvattenförekomsten inom ramen för kontrollprogrammet, vilket till viss del redan får anses följa av nuvarande kontroll. Frågan om kompletterande kontroller och mätningar måste kunna hanteras inom ramen för löpande tillsyn av verksamheten. Frågan har inte någon direkt samband med ändringen.

Trafikverket anser att en redovisning av trafikbullernivåer samt en redovisning av industri- och annat verksamhetsbuller vid bostäder som berörs av verksamheten ska göras. Boliden har redovisat en bedömning av industri- och verksamhetsbuller vid bostäder som berörs av verksamheten. Den ökade produktionen förväntas enbart förändra bullernivån marginellt och medför inte några negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet. Föreskrivet villkorsvärde för buller kommer fortsatt att kunna innehållas.

Trafikverket framför att trafikbullenberäkningen inte visar hur ökad tung trafik kommer att påverka alla berörda bostäder som påverkas av produktionsökningen, utan att den endast berör bostäder som ligger längs väg 740, mellan väg 734 och väg 68, samt att det skulle finnas brister i trafikbullenberäkningen. Skälet till att

utförd trafikbullerberäkning berörde väg 740 var att det dels framfördes synpunkter gällande denna vägsträcka, dels för att den ansökta produktionsökningen ger störst relativt tillskott på den sträckan (från 80 tunga transporter till maximalt 88). Trafikbullerberäkningen visar att detta endast medför en mycket marginell bullerökning (mindre än 0,5 dB), samt att inga fler bostäder än tidigare blir exponerade för maximal ljudnivå över 70 dBA eller dygnsekvivalent ljudnivå över 55 dBA. När det gäller andra transportvägar blir den relativa trafikökningen och påverkan än mindre. I jämförelse med dagslägets transportmängd innebär den utökade produktionen att det tillkommer två passager per dag på respektive sträcka av väg 735. Denna ökning är försumbar för trafikbullernivåerna. Hur många fordon som idag utgörs av Bolidens transporter i beräknat trafikflöde är inte något som behövs för att bedöma ökningen och det har inte skett någon trafikberäkning av det exakta antalet. Inte längs någon av sträckorna är Bolidens transporter det dominerande trafikflödet av tunga transporter och Bolidens befintliga transporter sker inom ramen för en verksamhet som är tillåten, vilket sannolikt inte är fallet med övriga tunga transporter.

Trafikverket har också efterfrågat hastigheten på respektive sträcka.

Hastighetsbegränsningarna är enligt följande:

- Väg 740: 70 km/h, genom byarna 50 km/h och på avsnitt nära väg 68 är hastighetsbegränsningen 40 km/h.
- Väg 735 Garpenberg – Hedemora: 70 km/h, vid kyrkan i Garpenberg 30 km/h och genom byar 50 km/h.
- Väg 735 Garpenberg – Fors: 70 km/h, genom byar 50 km/h.

Gällande hur transporterna fördelar sig under dygnet så kommer Bolidens transporter på väg 740 att utföras av fyra lastbilar. Dessa kommer inte att passera mer än en gång per timme. På väg 735 fördelar sig Bolidens passager förhållandevis jämnt över tidsperioden kl. 06 – 15, men på väg 740 kommer några av de aktuella transporterna att ske vid andra tider på dygnet.

Boliden har kompletterat utredningen med en bedömning av vilken betydelse utökningen får för trafikbullernivåerna längs väg 740. På väg 740 går idag mellan 390-520 transporter per dag (vid tre olika mätpunkter längs väg 740). Av dessa

transporter utgör ca 80 st. lastbilar (bolagets och andra lastbilstransporter). Den utökning som är aktuell innefattar en maximal ökning av transporter med cirka fyra lastbilstransporter med slig per dag och cirka två lastbilstransporter med bulk i veckan (eller maximalt åtta transportrörelser per dag). Den planerade utökningen är således av begränsad betydelse för trafikstörningarna längs väg 740 mot Horndal.

Skyldigheten att redovisa buller från transporter som ett följdföretag sträcker sig inte längre än det område som kan störas av buller från själva verksamheten. Om villkor ska föreskrivas måste verksamhetsutövaren dessutom ha faktiska och rättsliga möjligheter att uppfylla villkoren. I detta fall sträcker sig trafikbullerberäkningarna betydligt längre än vad som följer av praxis. Utredningen visar att det inte sker någon väsentlig ökning av trafikbullret till följd av den ansökta ändringen av verksamheten, utan att bullerökningen är helt försumbar. Boliden är medvetet om att väg 740 har sträckor där trafiken går nära bostadshus. I förevarande fall finns det inte faktiska möjligheter för Boliden att välja en annan transportväg. Vägen är dessutom en allmän väg som väghållaren svarar för. Eventuella omdragningar av vägen ur miljösynpunkt kan endast väghållaren besluta om. Skyddsåtgärder i form av plank, bullerskydd inom vägområdet, eventuella fartbegränsningar för vägsträckor, kan endast väghållaren fatta beslut om. Boliden har således inte möjlighet att vidta sådana åtgärder som kan behövas för att minska bullret från aktuella vägar.

I Trafikverkets skrivelse anføres att 19 procents ökning av tunga transporter är en stor ökning, samt att det vid en väsentlig ökning av trafikbullret behöver genomföras bullerdämpande åtgärder för berörda bostäder. Det är inte verksamhetens ökning av tunga transporter i förhållande till tidigare antal transporter som är av betydelse för att avgöra om det är en stor ökning av antalet tunga transporter. Det är den ökning som detta leder till på berörda vägsträckor. Utredningen visar att trafikökningen på berörda vägar blir begränsad till följd av ansökta ändringen av verksamheten.

Ägarna av fastigheten Ljusfallet 33 och fastigheten Ingeborgbo 55:1 har framfört att de störs av trafiken på väg 740. De har störningar i form av buller, damning och

vibrationer, samt känner oro för trafiksäkerheten. De motsätter sig därför utökningen av antalet transporter. En fastighetsägare uttrycker oro för vad som transporteras i bulkbilarna. Vidare anser ägarna av fastigheten Ingeborgbo 55:1 att det ska ske en samlad bedömning av verksamhetens hela konsekvenser, inte bara utifrån vad ökningen ger, samt göras en barnkonsekvensanalys då fordonen passerar en skola. De efterfrågar också en beskrivning av hur utökningen av transporter påverkar icke-avgasrelaterade partiklar, samt vilka transportökningar som sker längs väg 735 mot Hedemora.

I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs den samlade påverkan av ändringen och den tillståndsgivna verksamheten. Bedömningen är i alla delar kumulativ. Även i trafikbullerberäkningen redovisas den samlade konsekvensen av nuvarande transporter längs väg 740 och de utökade transporterna.

Boliden ifrågasätter inte fastighetsägarnas uppgifter om att det förekommer bullerstörningar från vägtrafik längs väg 740 och har förståelse för de synpunkter som fastighetsägarna framfört. Boliden har också haft en dialog med kommunen, Trafikverket och den entreprenör som sköter Bolidens transporter för att se om bolaget kan medverka till att det vidtas åtgärder i form av hastighetsbegränsningar eller andra bullerdämpande åtgärder. Boliden har även haft en avstämning med entreprenören som sköter lastbilstransporterna för att påtala vikten av att deras lastbilar håller hastighetsbegränsningarna. Entreprenören har upplyst att fordonen är utrustade med GPS och att stickprovsmätning visar att lastbilschaufförerna håller hastighetsgränserna. De lastbilar som entreprenören använder uppfyller numera de högsta miljökraven, Euro VI. Bulklastbilarna transporterar Eco2cem, ett granulerat tillsatsmedel till den pasta som produceras för återfyll i gruvan. Produkten är inte märkningspliktig enligt kemikalielagstiftningen och kan inte anses ha miljö- och hälsofarliga egenskaper.

När det gäller behovet av en barnkonsekvensanalys kan det konstateras att den aktuella skolan ligger längs väg 68 genom Horndal (drygt 15 km från gruvan). Vid en trafikmätning 2019 var antalet ÅDT (årsdygnstrafik) för samtliga fordon 3 640 st. och för tunga fordon 670 st. genom Horndal. Den aktuella ökningen leder till en

ökning av maximalt åtta lastbilar på denna sträcka, vilket medför en maximal ökning med 1,2 % av de tunga fordonen eller totalt 0,2 % av den totala trafiken. Det finns inte någon möjlighet att se över trafiksäkerheten längs denna sträcka inom ramen för aktuell tillståndsprövning som rör en utökning av verksamheten som är av marginell betydelse i förhållande till den frågan.

När det gäller frågan rörande transporternas icke-avgasrelaterade betydelse (partiklar) är inte trafiken av den omfattningen att det kan medföra att miljö- kvalitetsnormerna för luft riskerar att överskridas. I de fall där miljö- kvalitetsnormerna för luft (gränsvärdet för partiklar) riskerar att överskridas till följd av trafik handlar det om starkt trafikbelastade gator i stadsmiljö där omsättningen av luft begränsas av höga byggnader.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Ansökan har kungjorts och tillställts berörda remissinstanser för yttrande.

Mark- och miljödomstolen har bedömt att det finns förutsättningar att med stöd av 22 kap. 16 § andra stycket miljöbalken avgöra målet utan huvudförhandling. Rätten har därvid bestått av en lagfaren domare, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter.

DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivning och samråd

Verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och omfattas därför av kraven på specifik miljöbedömning enligt 6 kap. 20 § första stycket p. 2 miljöbalken (se 6 kap. 21 § miljöbalken och 6 § miljöbedömningsförordningen [2017:966], jfr 24 kap. 1 § och 1 kap. 4 § första stycket p. 1 miljöprövningsförordningen [2013:251]). Mark- och miljödomstolen ska därmed ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Mark- och miljödomstolens bedömer att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen, tillsammans med det kompletterande underlag som Boliden har gett in, uppfyller

kraven i 6 kap. miljöbalken. Domstolen bedömer vidare att det samråd som har genomförts har varit tillräckligt. Detta innebär att miljökonsekvensbeskrivningen kan ligga till grund för den fortsatta prövningen och att den specifika miljöbedömningen kan slutföras genom denna tillståndsprövning.

Förutsättningarna för sökt ändringstillstånd

Ansökan avser en utökning av den mängd malm som får brytas och anrikas i Garpenberg. Inga nya områden kommer att tas i anspråk genom produktionsökningen och den ökade produktionen kommer att kunna ske i befintlig anläggning, med enbart mindre modifieringar. Mark- och miljödomstolen bedömer mot bakgrund härav att ansökan kan hanteras inom ramen för reglerna om ändringstillstånd i 16 kap. 2 a § miljöbalken.

Ingen remissinstans har haft något att erinra mot att sökt ändringstillstånd ges, även om ett par remissinstanser har begärt att tillståndet ska förenas med ytterligare villkor eller ålägganden. De synpunkter som har framförts mot ansökan av enskilda sakägare rör framför allt följdverksamheten i form av transporter till och från verksamhetsområdet och det buller, vibrationer och andra olägenheter som dessa transporter medför. Sådana frågor kan, om det finns behov av det, hanteras genom villkor. Domstolens bedömning i villkorsfrågan framgår nedan.

Domstolen bedömer mot bakgrund härav och den utredning som finns i målet att den ändrade verksamheten är förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och hushållningsreglerna i 3-4 kap. samma balk. Ändringen kan inte förväntas leda till en försämring av några miljökvalitetsnormer. Inte heller i övrigt har det framkommit några hinder mot tillåtlighet. Domstolen bedömer därför att det finns förutsättningar att bevilja sökt ändringstillstånd.

Villkor

Allmänna utgångspunkter och allmänt villkor

När en dom om tillstånd till en verksamhet enligt miljöbalken har vunnit laga kraft gäller tillståndet mot alla såvitt avser de frågor som har prövats genom domen. Vid prövning av ett ändringstillstånd får mark- och miljödomstolen normalt ändra för

verksamheten gällande villkor och föreskriva nya villkor enbart om det är påkallat med anledning av den ändring som söks. Ändringar i villkor för delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen får dock ske om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen och omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas (se 24 kap. 8 § miljöbalken).

Vid all tillståndsprövning har mark- och miljödomstolen att ta ställning till vilka skyddsåtgärder och begränsningar i verksamheten som behövs från miljösynpunkt och som är skäliga att kräva genom att i villkor föreskriva olika försiktighetsmått. Villkoren ska föreskrivas på ett sådant sätt att tillståndshavaren har rättsliga och faktiska möjligheter att klara de krav som villkoren innebär (se bl.a. MÖD 2009:2). Villkoren ska också vara tydliga och möjliga att följa upp.

Boliden har föreslagit att de villkor som gäller för bolagets tillstånd att bryta och anrika malm i Garpenbergsgruvan och Garpenberg, se bilaga 1 till domen, ska gälla också för den utökade verksamhet. Mark- och miljödomstolen delar mot bakgrund av den utredning som finns i målet den bedömningen. För verksamheten ska vidare gälla ett allmänt villkor innebärande att Boliden ska bedriva den utvidgade verksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökan med gjorda kompletteringar eller i övrigt åtagit sig i detta mål.

Kontrollprogram och energihushållningsvillkor

Boliden har under målets handläggning åtagit sig att i sitt kontrollprogram kontrollera och mäta grundvattenförekomsten och följa upp eventuell påverkan på grundvattnet. Detta åtagande täcks av det allmänna villkoret, varför något särskilt villkor inte behöver föreskrivas i denna del. Inte heller finns det mot bakgrund av att Boliden arbetar med ett certifierat energiledningssystem (ISO 50001), som förutsätter regelbunden uppföljning av energianvändningen, skäl att nu föreskriva ett särskilt energihushållningsvillkor.

Utsläpp till vatten m.m.

Vad gäller länsstyrelsens yrkande om mängdvillkor för utsläpp av olika metaller till vatten konstaterar mark- och miljödomstolen att denna fråga har varit uppe i

tidigare prövningar avseende bolagets tillstånd för verksamheten. Det har inte framkommit något i detta mål som utgör tillräckliga skäl att nu ändra befintliga villkor eller föreskriva ytterligare villkor i denna del. Länsstyrelsens yrkande om mängdvillkor ska därför lämnas utan bifall.

I nuvarande tillstånd saknas utsläppsvillkor för uran i vatten som släpps ut från Rylshyttmagasinet till recipient. Som framgår ovan kommer sökt ändring inte att medföra någon försämring av gällande miljö kvalitetsnormer. Samtidigt omfattas uran numera av de särskilda förorenande ämnen i sjöar och vattendrag som ska mätas och följas upp om de släpps ut eller tillförs i betydande mängd i en ytvattenförekomst (se Klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten [HVMFS 2019:25]). Med hänsyn härtill, och vad länsstyrelsen har framfört om att det är tydligt att även uran utgör en belastning på verksamhetens närrecipienter och påverkar den ekologiska statusen negativt, ska ett sådant villkor föreskrivas. Att så sker är förenligt med bestämmelserna om ändringstillstånd då mängden utsläpp till vatten kan påverkas vid en utökad produktion. Villkoret ska skrivas som ett haltvillkor med motsvarande utformning som tidigare villkor avseende utsläpp av förorenande ämnen till vatten.

Boliden har redovisat de totala halterna av uran i utskovet. Av utredningen framgår att lösta totalhalter av uran i utgående vatten är på en låg och stabil nivå. Utgående totala halter har under perioden 2017–2020 legat mellan 0,31–0,45 µg/l. Enligt mark- och miljödomstolen får dessa nivåer tjäna som utgångspunkt när ett haltvillkor avseende uran föreskrivs. För att villkoret ska vara skäligt och möjligt att efterleva även vid oförutsedda händelser bör i haltnivån finnas viss säkerhetsmarginal. Vidare bör det ges viss möjlighet till överskridande av månadsmedelvärdena. Enligt mark- och miljödomstolen ska mot bakgrund härav haltvärdet för uran bestämmas till 0,6 µg/l. Villkorets närmare utformning framgår av domslutet.

Länsstyrelsen har vidare begärt att bolaget ska åläggas att utreda de naturliga bakgrundshalterna av uran och arsenik i närrecipienterna för att en tillförlitlig bedömning av den ekologiska statusen ska kunna göras. Detta kan enligt mark- och miljödomstolen inte anses åligga bolaget som verksamhetsutövare att utreda, och

det är i vart fall inte skäligt att ålägga bolaget en sådan utredningsskyldighet med anledning av nu sökt ändringstillstånd. Länsstyrelsens yrkande i denna del ska därför lämnas utan bifall.

Återfyllnad av anrikningssand

Länsstyrelsen har yrkat på ett villkor som anger minsta andel anrikningssand som ska återfyllas i gruvan. Boliden har motsatt sig yrkandet då förutsättningarna för återfyllnad varierar över tid och bl.a. beror på var brytning sker och tillgängligheten till fyllplatser. Enligt bolaget skulle ett villkor om en viss minsta mängd återfyll av anrikningssand kunna riskera att skapa en obalans mellan återfyll med anrikningssand respektive gråberg, vilket skulle kunna leda till att mer gråberg än planerat behöver transporteras upp och lagras ovan jord.

Mot bakgrund av de problem som bolaget beskrivit, vägt mot fördelarna med ett villkor om återfyllnadsgrad, finner mark- och miljödomstolen att det inte kan anses vara skäligt att föreskriva ett sådant villkor. Ett sådant villkor kan inte heller anses vara befogat med anledning av nu aktuell ansökan om ändringstillstånd.

Buller och andra olägenheter med anledning av bolagets transporter

Såvitt framkommit av utredningen i målet förväntas den ökade produktionen enbart förändra bullernivån marginellt. Även om mark- och miljödomstolen, i likhet med Boliden, har förståelse för de störningar som de kringboende upplever saknas därmed skäl att i detta mål föreskriva några ytterligare villkor avseende buller eller ålägga bolaget att vidta bullbegränsande åtgärder.

Domstolen bedömer inte heller i övrigt att några ytterligare villkor är påkallade med anledning av ändringstillståndet.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis ska för den ändrade verksamheten således gälla de villkor som framgår av som domslutet.

Verkställighetsförordnande

Boliden har begärt att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft eftersom verksamheten redan pågår och det finns ett stort behov av ett utökat tillstånd för att bolaget inte ska behöva tillfälligt stänga ner gruvbrytningen eller dra ner på produktionstakten.

Ingen av remissmyndigheterna har haft någon erinran mot begärt verkställighetsförordnande.

Huvudregeln är att en dom får tas i anspråk först när den har vunnit laga kraft. När det finns skäl till det får mark- och miljödomstolen förordna att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Det är sökanden som har att visa att det finns konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande samt att ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att anståndet inte kan tas i anspråk omedelbart. Det krävs att sökandens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande finns innan tillståndet får tas i anspråk.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns skäl att förordna att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft. Det har härvid beaktats att det är fråga om en befintlig verksamhet, där den utvidgade verksamheten inte förutsätter några större förändringar, samt att den utvidgade verksamheten har en begränsad miljöpåverkan. Boliden ska, i enlighet med sitt förslag, anses ha tagit tillståndet i anspråk när bolaget skriftligen meddelat tillsynsmyndigheten detta.

Igångsättningstid

Bolaget har föreslagit en igångsättningstid om två år. Förslaget kan godtas. Med hänsyn till att verkställighetsförordnande medges ska tiden räknas från dagen för denna dom, och inte från lagakraftvunnen dom som bolaget föreslagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-01)

Överklagande senast den 6 juli 2021. Prövningstillstånd krävs.

Elisabet Wass Löfstedt

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Elisabet Wass Löfstedt, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Agneta Melin och Eva Thörnelöf.

GÄLLANDE VILLKOR FÖR VERKSAMHETEN**Deldom 2012-01-31, i mål M 461-11***Allmänt villkor*

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor skall verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska störningar för omgivningen - bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett eller åtagit sig i ansökningshandlingarna eller i övrigt i ärendet.

Särskilda villkor

2. Vad gäller dammsäkerhet skall dammarna A, C, D, E och I i huvudsak utformas och det fortlöpande dammsäkerhetsarbetet i huvudsak bedrivas i enlighet med svensk gruvindustris riktlinjer för dammsäkerhet (GruvRIDAS). Damm J ska i huvudsak utformas och det fortlöpande dammsäkerhetsarbetet i huvudsak drivas i enlighet med svenska kraftbolagens riktlinjer för dammsäkerhet (RIDAS).
3. Behandlat vatten från klarningsbassängerna vid Garpenberg Norra får endast bräddas till Gransjöbäcken vid exceptionella väderförhållanden, haveri eller allvarligare driftstörning.
4. [Villkoret ändrades i samband med dom 2017-12-07, se nedan]
5. Länshållningsvatten från den torrlagda delen av Gruvsjön ska pumpas till sjöns utjämningsmagasin och sedan överledas till Ryllshytttemagasinet. Den installerade pumpkapaciteten ska vara så hög och utjämningsmagasinets vattennivå på en så låg nivå att bräddning inte ska behöva ske vid normala vår- och höstflöden eller vid tillfälliga driftstörningar.
6. Anrikningsverkets behov av vatten ska i så stor utsträckning som möjligt (minst 50 procent) med hänsyn till anrikningsverkets drift tillgodoses med returvatten från Ryllshytttemagasinet.
7. Utsläppet av stoft från oljeeldning får, som begränsningsvärde*, uppgå till högst 1,5 g/kg olja vid besiktning.
8. Buller från verksamheten, inklusive transporter från industriområdena, ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder som begränsningsvärde* inte överskrider:
 - 50 dB(A) vardagar dagtid (kl. 07-18)
 - 45 dB(A) kvällstid (kl. 18-22), samt lördag, söndag och helger dagtid (kl. 07-18)
 - 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07)

Den momentana ljudnivån vid bostäder får som begränsningsvärde* nattetid inte överstiga 55 dB(A).

De angivna ekvivalentnivåerna ska kontrolleras minst en gång per år, antingen

genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Då ska också typiska bullerhändelser som riskerar att nattetid ge höga momentana ljudnivåer kartläggas. Ekvivalentvärdena ska baseras på den tidsperiod som anges i villkoret.

9. Under anläggningsskedet av nytt anrikningsverk och ytor vid Garpenberg Norra ska buller från verksamheten begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder som begränsningsvärde* inte överskrider:

- 60 dB(A) vardagar dagtid (kl. 07-18)
- 50 dB(A) kvällstid (kl. 18-22), samt lördag, söndag och helger dagtid (kl. 07-18)
- 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07)

De angivna ekvivalentnivåerna ska kontrolleras minst en gång per månad, antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska baseras på den tidsperiod som anges i villkoret

10. Bolaget ska vidta skäligen åtgärder för att hindra diffus damning.
11. Bolaget ska använda transportvägen öster om Finnhytte-Dammsjön för malmtransporter till dess att det nya anrikningsverket har ersatt det tidigare. Uttransport av malm får innan dess endast ske på annan transportväg efter länsstyrelsens godkännande.
12. Återfyllnad av gruva ska ske med gråberg, anrikningssand eller annat material med motsvarande egenskaper.
13. Om annat material än anrikningssand och gråberg skall användas för utfyllnad i gruvan skall detta ske efter tillsynsmyndighetens godkännande av materialet.
14. Efterbehandling av Ryllshytttemagasinet och industriområdena skall ske i huvudsak enligt den metod som anges i den preliminära efterbehandlingsplanen i den Tekniska beskrivningen. I god tid innan driften upphör i respektive del ska bolaget till tillsynsmyndigheten ge in ett förslag till slutlig efterbehandlingsplan för godkännande.
15. Ett reviderat egenkontrollprogram skall lämnas till tillsynsmyndigheten för synpunkter senast inom sex (6) månader från det att tillståndet togs i anspråk.
16. Mängden råvatten som bortleds från Finnhytte-Dammsjön får uppgå till maximalt 10 000 m³ per två dygn.

*Om begränsningsvärde överskrids medför det en skyldighet för bolaget att omgående underrätta tillsynsmyndigheten om att ett överskridande har skett. Därefter ska bolaget, senast inom tre (3) månader från det att överskridandet konstaterades, informera tillsynsmyndigheten om vilka åtgärder som bolaget vidtagit eller avser att vidta för att förhindra ytterligare överskridande.

Delegationsvillkor

Tillsynsmyndigheten bemyndigas att vid behov fastställa närmare villkor enligt följande.

- A. skäligen skyddsåtgärder enligt villkor 10
- B. förvaring av kemikalier och farligt avfall
- C. omhändertagande av avfall
- D. upplag vid Garpenberg Norra
- E. skyddsåtgärder för att förhindra att överskridande av fastställda begränsningsvärden upprepas
- F. hantering av särhållet gruvvatten

Ekonomisk säkerhet

Justerad i samband med dom 2018-12-20, se nedan.

Dom 2016-04-15, mål M 461-11 (Avslutning provotid)

1. Halten totalkväve i utsläppen från Ryllshytttemagasinet till recipient får som begränsningsvärde inte överskrida 10 mg/l som månads- och som årsmedelvärde 12 mg/l där månadsmedelvärdet inte får överskridas fler än tre gånger per år.

Provtagning av utsläppsvatten ska ske varje månad genom veckosamlingsprov eller stickprov som vägs samman till ett månadsmedelvärde.

2. Vatten som släpps ut från Ryllshytttemagasinet till recipienten får som begränsningsvärde inte överskrida följande halter av angivna ämnen som månads- och årsmedelvärde där månadsmedelvärdet inte får överskridas fler än tre gånger per år för respektive ämne.

Cu	10 µg/l
Pb	9 µg/l
Zn	115 µg/l
Cd	0,6 µg/l
Cr	5 µg/l
As	15 µg/l

De angivna begränsningsvärdena avser filtrerade prov (0,45 µm).

Provtagning av utsläppsvattnet ska ske varje månad genom veckosamlingsprov.

Dom 2017-12-07, mål M 3744-17 (ändring av villkor 4 för tillståndet).

4. När vatten släpps ut från Ryllshytttemagasinet till recipient ska följande begränsningsvärden* gälla, räknade som månadsmedelvärden.

pH > 7

Susp ≤ 10 mg/l

Olja ≤ 0,5 mg/l

Provtagning av utsläppsvattnet med avseende på pH och suspenderat material (susp) ska ske genom dygnsprov en gång i veckan som vägs samman till ett månadsmedelvärde. Provtagning av utsläppsvattnet med avseende på olja ska ske genom samlingsprov under minst en vecka per månad.

Dom 2018-12-20, Mål 467-18

Villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska störningar för omgivningen – utföras och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Boliden Mineral AB uppgett eller åtagit sig i ansökningshandlingarna eller i övrigt i målet. Vidare ska de villkor som fastställts för verksamheten i mål nr M 461-11 vara fortsatt gällande.
2. Ett reviderat egenkontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten för synpunkter senast inom ett (1) år från det att tillståndet tagits i anspråk.
3. Boliden Mineral AB ska skriftligen meddela tillsynsmyndigheten när ändringstillståndet tas i anspråk.
4. Boliden Mineral AB ska senast inom ett (1) år från lagakraftvunnen dom komplettera befintlig instrumentering och övervakning vid damm E2 med dynamiskt larm som reagerar på en oväntad sjunkande vattenyta.
5. Erforderlig beredskap för att varna människor vid berörda skadeobjekt/fastigheter nedströms damm E2, ska finnas dygnet runt.

Ekonomisk säkerhet

Mark- och miljödomstolen ändrar tidigare fastställd säkerhet för de kostnader för avhjälpan av en miljöskada och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda till 490 000 000 kr. Domstolen erinrar om att efterbehandling av Garpenbergsgruvan ska ske i enlighet med den nu reviderade preliminära efterbehandlingsplanen.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.